

УДК 378.147=111

DOI 10.32755/sjeducation.2019.02.007

Биконя О. П.,

доктор педагогічних наук, доцент,
професор кафедри іноземних мов,

Академія Державної пенітенціарної служби, м. Чернігів, Україна

ФОРМУВАННЯ У СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ АНГЛОМОВНОЇ НАВЧАЛЬНО- СТРАТЕГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Розвиток сучасного українського суспільства висуває нові вимоги перед вищою освітою, зокрема в оволодінні англійською мовою, що відіграє вирішальну роль у становленні майбутнього фахівця економічної галузі. У статті розкрито особливості формування у студентів економічних спеціальностей навчально-стратегічної компетентності під час самостійної позааудиторної роботи із врахуванням специфіки навчання ділової англійської мови. Зазначено, що названа компетентність містить дві складових: навчальну і стратегічну.

Формування навчально-стратегічної компетентності включає набуті знання, практичні навички і вміння та здатність використовувати їх у майбутній професійній діяльності. У результаті сформовано типи стратегій, які необхідно використовувати в ході навчання майбутніх економістів ділової англійської мови, зокрема компенсаторні, соціальні та афективні стратегії. Сформована у студентів економічних спеціальностей навчально-стратегічна компетентність дозволяє їм аналізувати, систематизувати навчальний матеріал, планувати навчальну діяльність, виконувати завдання творчого характеру.

Ключові слова: навчально-стратегічна компетентність, майбутні економісти, англійська мова, ділова англійська мова, англійська комунікативна компетентність.

Постановка проблеми. Глобальні тенденції розвитку сучасного українського суспільства висувають нові вимоги перед вищою освітою, зокрема в оволодінні англійською мовою (АМ), що відіграє вирішальну роль у становленні майбутнього фахівця економічної галузі. Загальновідомо, що професія економіста з початку побудови ринкової економіки в Україні мала велику популярність, а організація самостійної, насамперед, позааудиторної роботи (СПР) з АМ майбутнього економіста повинна «перетворитися на систему, здатну до саморегуляції – відповідно до викликів суспільного розвитку, які постійно змінюються» [18].

Згідно з Проектом Концепції розвитку освіти на період 2015–2025 років освіта майбутнього фахівця має, по-перше, перетворитися на ефективний важіль економіки знань, інноваційне

середовище, в якому студенти отримують навички і вміння самостійно оволодівати знаннями протягом життя та застосовувати ці знання в практичній діяльності, по-друге, продукувати індивідів, здатних забезпечити прискорене економічне зростання і культурний розвиток країни, свідомих, суспільно активних громадян, конкурентоспроможних на європейському і світових ринках праці, і по-третє, стати реальною гарантією забезпечення високих соціальних стандартів [18]. Це зумовлює значні зміни в організації освіти, і насамперед, в організації СПР у оволодінні майбутніми економістами АМ, доборі змісту, форм і методів навчання АМ.

Новітній пошук у самостійному позааудиторному навчанню АМ слід робити на основі фундаментальної наукової концепції, філософських засадах освіти і відповідно до вимог часу. Саме зміст організації СПР студентів економічних спеціальностей з АМ визначає необхідну умову становлення майбутнього фахівця, самоствердження, творчої самореалізації цієї особистості, розвитку її автономії, оволодіння англомовною комунікативною компетентністю (АКК) тощо.

АКК у діловому спілкуванні – здатність особистості успішно реалізувати ділову усну та письмову комунікацію з носіями мови відповідно до норм і культурних традицій в умовах прямого та опосередкованого контактів у певних сферах і ситуаціях згідно з комунікативним завданням. *Метою формування АКК у діловому спілкуванні* є здатність студентів економічних спеціальностей використовувати знання, навички і вміння у діловій англомовній діяльності.

Згідно з освітньо-професійною програмою, освітньо-кваліфікаційною характеристикою та програмою «Англійська мова професійного спрямування» передбачається, що перед тим, як вивчати навчальну дисципліну «Англійська мова», студенти економічних спеціальностей опанують АМ (General English) на рівні В1.2–В2.1, і це надасть їм впевненості адекватно діяти в більшості передбачуваних і непередбачуваних комунікативних ситуацій, у яких вони можуть опинитися, не відчуваючи себе надмірно обмеженими через використання АМ [15–16; 19].

Слідом за Н. Ф. Бориско і С. Ю. Ніколаєвою [2; 13–14], до складу АКК у діловому спілкуванні включаємо такі компетентності: мовленнєві, лінгвосоціокультурну, мовні і навчально-стратегічну. Оволодіння студентами зазначеними компетентностями проходить на варіативно-адаптивному рівні і сприятиме формуванню їх готовності до реалізації професійних цілей, самостійного навчання протягом усього життя.

У контексті нашої роботи навчально-стратегічна компетентність (НСК) заслуговує на особливу увагу, оскільки, по-перше, це – компонент АКК, по-друге, самостійність, автономія студентів у навчальній діяльності з оволодіння АМ під час організації СПР значною мірою визначаються рівнем володіння НСК [6].

Аналіз досліджень і публікацій. Проблему формування НСК досліджували такі вчені-методисти, як: Г. Александрова, Н. Бориско, Н. Білоножко, А. Залевська, І. Задорожна, Г. Ейгер, М. Кабардова, Р. Мільруда, Н. Михайлова, С. Ніколаєва, Н. Р. Плігіна, Н. Чичеріна, Л. Ягеніч А. Chamot, J. O'Malley, G. Kasper, E. Kellerman, D. Nunan, R. Oxford, H. Stern та інші. Проте проблема формування у студентів економічних спеціальностей англomовної навчально-стратегічної компетентності особливо під час СПР у навчанні АМ та ділової англійської мови (ДАМ) на різних етапах навчання англomовного спілкування далека від вирішення, оскільки потрібно уточнити структуру і зміст, етапи і шляхи оволодіння стратегіями. Зауважимо, що, незважаючи на значну увагу науковців до зазначеної проблеми, необхідно констатувати, що не всі аспекти цього питання вирішено.

Мета статті: обґрунтувати особливості формування у студентів економічних спеціальностей НСК під час СПР у навчанні АМ.

Виклад основного матеріалу. НСК складається з навчальної і стратегічної компетентностей [6; 13–14]. Враховуючи специфіку навчання майбутніх економістів АМ і ДАМ, *навчальну компетентність у діловому спілкуванні* ми розглядаємо як здатність студента використовувати раціональні прийоми розумової праці, стратегії оволодіння мовленнєвою компетентністю в діловому спілкуванні, мовними компетентностями, лінгвосоціокультурною компетентністю, вдосконаленням АК у діловому спілкуванні самостійно й позааудиторно.

Щодо *стратегічної компетентності у спілкуванні*, то це – здатність компенсувати у процесі ділового усного та писемного спілкування недостатній рівень володіння АМ, користуватися стратегіями міжкультурного ділового усного та писемного спілкування.

Слідом за вченими, вважаємо за необхідне враховувати *навчальні стратегії та вміння*, необхідні для здійснення продуктивної навчальної діяльності майбутніх економістів, метою яких є забезпечення здатності студента приймати функції ділового партнера, самостійно керувати своєю навчальною діяльністю від постанови мети, визначення шляхів і засобів її реалізації до виокремлення способів контролю й оцінювання результатів своєї діяльності з оволодіння АК у діловому *спілкуванні* [7–10; 12].

Погоджуючись з ученими, до змісту НСК включаємо **знання** (про навчальні стилі, індивідуальні психологічні особливості, різні типи стратегій), **навички** та **вміння** (визначати власні психологічні особливості, особливості навчального стилю; використовувати навчальні та комунікативні стратегії; добирати ефективні стратегії для вирішення навчального завдання та досягнення цілей комунікації; враховувати особливості власного навчального стилю під час добору стратегій і засобів) та **здатність** (реалізувати цілі англomовного ділового спілкування, добирати мовленнєву поведінку для підвищення ефективності англomовної ділової комунікації; користуватися комунікативними стратегіями для ведення ділової розмови та її корекції; володіння навичками використання внутрішнього «перепланування» висловлювання і пошуку потрібних мовних засобів для вирішення комунікативного завдання під час англomовного ділового спілкування [1, с. 70; 6].

Під стратегією, слідом за вченими, розуміємо комплекс організованих, цілеспрямованих та керованих інтелектуальних прийомів для реалізації цілей навчання, добору мовленнєвої поведінки для ефективного спілкування, для розуміння, запам'ятовування і використання знань про систему мови і формування мовленнєвих навичок та вмінь (у нас, англomовної ділової комунікації), управління процесом навчання мови [4, с. 10; 20, с. 326].

Услід за С. Ю. Ніколаєвою, виокремлюємо такі типи стратегій: навчальні, комунікативні та стратегії використання АМ у різних видах мовленнєвої діяльності (рис.) [14].

Рис. Типи стратегій у навчанні англійської мови
 Джерело: за С.Ю. Ніколаєвою [14]

Розглянемо кожну групу.

Група **навчальних стратегій** містить метакогнітивні та когнітивні стратегії.

Метакогнітивні стратегії спрямовані на регулювання процесу навчання, які, в свою чергу, передбачають стратегії концентрації на навчанні / конкретному завданні / конкретних цілях; стратегії планування процесу навчання (визначення цілей навчання / виконання конкретного завдання, варіювання стилю навчання, пошук можливостей для самостійної практики, використання різноманітних ресурсів, ведення записів); стратегії контролю за розумінням / продукуванням мовлення / ходом виконання завдань; стратегії самооцінювання виконання завдань / рівня АКК / результативності СПР [6; 14].

Відповідно до визначених стратегій у контексті нашого дослідження визначаємо такі:

– аналіз особистих потреб та мети вивчення АМ і ДАМ, індивідуальних труднощів в оволодінні АКК, відповідності результату (кінцевого і поточного) визначеній меті та обраних стратегій меті і реально досягнутому результату та оцінювання власного рівня АКК;

– планування ходу виконання завдання послідовне; рефлексивне оцінювання практичного результату своєї навчальної діяльності, спрямованої на оволодіння професійними навичками та вміннями;

– визначення навчальних цілей ділового спілкування;

– аналіз ефективності індивідуальних стратегій оволодіння АМ;

– виділення в ситуації принципово нових умов, аналіз відповідності наявних знань та вмінь новим умовам, визначення необхідного змісту нових знань і вмінь;

– моніторинг відповідності поточного результату меті, припинення діяльності та аналіз причин неуспішності; планування й організація самостійного наукового дослідження / проекту; письмове оформлення результатів дослідження.

Когнітивні стратегії, які безпосередньо пов'язані з певними завданнями навчання, і включають [13–14]: стратегії запам'ятовування; стратегії у продукції; стратегії у рецепції.

Відповідно до визначених стратегій у контексті нашого дослідження визначаємо такі: аналіз причин та закономірностей тих чи інших явищ; аналіз різних поглядів; аргументування висновків; диференціація фактів і поглядів; здійснення порівняльного аналізу явищ англійської та рідної мов; розгляд нового матеріалу цілісно, з урахуванням усіх характеристик; створення різноманітних опорних схем, таблиць; стратегії запам'ятовування матеріалу; формулювання висновків; швидкий перегляд інформації з метою визначення її важливості тощо.

Стратегії використання АМ у різних видах мовленнєвої діяльності містять стратегії використання мови під час «мовленнєвого породження та мовленнєвого відтворення»; стратегії використання мови під час «мовосприйняття»; інтерактивні стратегії; стратегії у перекладі [4; 11].

У рамках нашого дослідження на різних етапах навчання майбутніх економістів включаємо такі стратегії використання мови в різних видах мовленнєвої діяльності: активізація внутрішніх ресурсів з можливою попередньою підготовкою, лінгвосоціокультурних та лінгвістичних знань, варіантів розгортання комунікативної взаємодії; виконання певної ролі у діловій дис-

кусії; використання заповнювачів мовчання, мовленнєвих кліше; добір лексичного і граматичного матеріалу; врахування аудиторії в доборі стилю, структури дискурсу; досягнення взаєморозуміння; здійснення моніторингу реакції партнерів спілкування та успішності усного висловлювання за допомогою жестів; ідентифікація отриманої лінгвістичної та екстралінгвістичної інформації; ймовірнісне передбачення організаційної структури та змісту інформації; уточнення комунікативного наміру тощо.

Група **комунікативних стратегій** включає компенсаторні, соціальні та афективні стратегії.

Компенсаторні стратегії містять здогад (використання різного виду ключів); уникання; подолання обмеження в говорінні та письмі [21].

До цих стратегій ми обов'язково включаємо здогад (використання різного виду ключів, морфологічний аналіз лексичних одиниць ДАМ та визначення її значення за будовою тощо; використання контексту, фонових знань); уникання (спілкування, складних у змістовому та мовному плані тем тощо).

До соціальних стратегій ми відносимо співпрацю з носіями мови; емпатію (розвиток розуміння інших культур, усвідомлення думок та почуттів інших людей, надання особистої інформації, надання інформації з власної ініціативи); керівництво спільною навчальною діяльністю під час СТР та оцінювання її результатів; організацію спільної самостійної навчальної практики англomовного ділового спілкування; співпрацю з іншими студентами; формулювання різних типів запитань тощо.

Афективні стратегії включають [17; 21–23]: керування емоційним напруженням (обговорення власних почуттів з іншим студентом / викладачем, ведення щоденника власних навчальних досягнень); самозаохочення (позитивне налаштування, самовинагорода, виправданий ризик); стратегії зменшення хвилювання (використання музики, дихальної гімнастики).

Таким чином, наприкінці навчання ДАМ студенти повинні *вміти*: визначати навчальні цілі; добирати стратегії, прийоми, засоби, необхідні для вирішення навчального завдання; аналізувати значущі умови діяльності з метою підбору відповідних стратегій та засобів; планувати навчальну діяльність відповідно до

завдання; творчо підходити до вирішення завдань; підбирати та використовувати різні опори та зразки для виконання усних і письмових завдань творчого характеру; ілюструвати власні ідеї в процесі усного та писемного ділового спілкування; використовувати різноманітні стратегії запам'ятовування матеріалу, особливо лексичних одиниць ділового спілкування; використовувати різні стратегії контекстуалізації мовної одиниці; забезпечувати сприятливе навчальне середовище; дотримуватись наміченого плану; контролювати виконання навчального завдання; володіти технікою виконання стандартизованих завдань в усній та письмовій формі; перевіряти правильність отриманого результату; використовувати стратегії самоконтролю; оцінювати результати власної діяльності відповідно до запропонованих викладачем критеріїв; ефективно здійснювати спільну самостійну навчальну діяльність з іншими студентами; використовувати компенсаторні стратегії; раціонально розподіляти час на проведення ділової презентації, ведення ділових засідань, написання ділового (паперового або електронного) тексту тощо; усно та письмово оцінювати відповідність результату (кінцевого і поточного) визначеній меті.

Студенти повинні володіти *знаннями*:

– *про* загальні навчальні цілі; стратегії і прийоми, необхідні для вирішення навчального завдання; стратегії самостійної мовленнєвої практики в діловому усному та писемному спілкуванні; соціальні стратегії; можливі труднощі у вивченні ДАМ; критерії оцінювання успішності; стратегії запам'ятовування лексичних одиниць ділового усного та писемного спілкування; стратегії використання мовних одиниць ДАМ у їх діяльності; компенсаторні стратегії;

– *як*: створювати сприятливе навчальне середовище; планувати хід виконання завдання крок за кроком; враховувати особливості власного навчального стилю під час вибору стратегій, прийомів, засобів; чітко визначати проблеми, які потрібно вирішити; аналізувати особисті потреби та мету вивчення ДАМ; використовувати різні опори для виконання різних завдань з ДАМ та під час ділового усного та писемного спілкування; використовувати різноманітні зразки для виконання усних та письмових завдань творчого характеру з ДАМ; формулювати й аргументувати висновки на основі

всєбічного аналізу; аналізувати та оцінювати власний рівень АК у діловому спілкуванні; аналізувати індивідуальні труднощі в оволодінні АК у діловому спілкуванні; здійснювати рефлексивне оцінювання практичного результату своєї діяльності; брати на себе керівну роль у процесі ділового спілкування; вибирати стратегію ділового спілкування і взаємодії; здійснювати моніторинг реакції партнерів ділового спілкування; організувати і планувати різні види ділового англомовного спілкування; раціонально розподіляти час протягом проведення ділових засідань, презентацій, написання тексту ділового характеру тощо; організовувати спільну самостійну навчальну практику; використовувати стратегії самостійної мовленнєвої практики в діловому спілкуванні.

Висновки Таким чином, майбутні економісти повинні вміти аналізувати, систематизувати, розглядати матеріал цілісно; знати стратегії планування навчальної діяльності, запам'ятовування матеріалу, опрацювання ділових лексичних одиниць та оперування ними; бути спроможними добирати та використовувати зразки для виконання завдань творчого характеру в процесі ділового спілкування (під час ділових засідань, презентацій; написання ділової кореспонденції тощо).

Отже, оволодіння АК у спілкуванні майбутніми економістами передбачає цілеспрямоване і поступове оволодіння АК під час організації СПР у навчанні ДАМ, що дозволяє випускникам за умови успішного навчання досягти загалом рівня просунутого незалежного користувача (Vantage B2.2).

Формування НСК – процес поступовий. Передбачається значне збільшення самостійності студентів, що логічно реалізується у вмінні організувати власну самостійну діяльність і рефлексувати щодо причин її успішності чи невдач, що особливо важливо для їх майбутньої діяльності. Оволодіння цією компетентністю здійснюється у процесі активної навчальної діяльності разом з оволодінням мовленнєвими, мовними та лінгвосоціокультурною компетентностями.

Перспективи подальших наукових досліджень Наступним етапом нашого дослідження буде розроблення вправи та завдання для формування у майбутніх економістів НСК під час самостійного позааудиторного навчання англомовного ділового спілкування.

Список використаних джерел

1. Білоножко Н. Є. Методика формування стратегічної англомовної компетентності старшокласників у процесі засвоєння лексико-граматичного матеріалу: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. Київ, 2010. 263 с.

2. Бориско Н. Ф. Общеєвропейские компетенции владения иностранным языком: изучение, обучение, оценка. Анализ некоторых аспектов. *Іноземні мови*. 2009. № 4. С. 10–16.

3. Дроздова І. П. Стратегії оволодіння мовою як запорука успішного навчання професійного мовлення. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2009. № 1. С. 186–193.

4. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / [наук. ред. С. Ю. Ніколаєвої]. Київ: Ленвіт, 2003. 273 с.

5. Задорожна О. І. Сутність поняття стратегічної компетентності в сучасній лінгводидактиці. *Науковий Вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»*. 2017. Вип. 2 (41). С. 105–109.

6. Задорожна І. П. Організація самостійної роботи майбутніх учителів англійської мови з практичної мовної підготовки: [монографія]. Тернопіль: Вид-во ТНПУ імені В. Гнатюка, 2011. 304 с.

7. Керекеша О. В. Формування оцінно-рефлексивної самостійності майбутніх економістів у процесі фахової підготовки: дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.04. Київ, 2009. 20 с.

8. Киселевская Н. А. Стили саморегуляции учебной деятельности и их формирование у студентов вуза: дис. ... канд. психол. наук: спец. 19.00.07. Иркутск, 2005. 148 с.

9. Корнева З. М. Методика навчання майбутніх економістів англійського ділового мовлення на основі технології занурення: дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.02. Київ, 2006. 304 с.

10. Методичні рекомендації з використання Європейського мовного портфеля для викладачів іноземної мови у вищих навчальних закладах економічного профілю / уклад.: Н. В. Ягельська. Київ, 2004. 56 с.

11. Мисечко О. Є. Поняття стратегічної компетенції у змісті сучасної професійної підготовки вчителя іноземної мови у ВНЗ. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2004. Вип. 19. С. 174–178.

12. Насонова Е. А. Обучение профессионально-ориентированному диалогическому общению студентов в условиях учебной автономии средствами интернет-чата: неязыковой вуз, английский язык: дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.02. Волгоград, 2008. 209 с.

13. Ніколаєва С. Ю. Зміст навчання іноземних мов і культур у середніх навчальних закладах. *Іноземні мови*. 2010. № 3. С. 3–10.

14. Ніколаєва С. Ю. Цілі навчання іноземних мов в аспекті компетентнісного підходу. Іноземні мови. 2010. № 2. С. 11–17.

15. Освітньо-кваліфікаційна характеристика бакалавра, спеціаліста і магістра напрямку 0501 – "Економіка і підприємництво" / кол. авт. під заг. кер. А. Ф. Павленка. Київ, 2003. 42 с.

16. Освітньо-професійна програма підготовки бакалавра, спеціаліста і магістра напрямку 0501 – "Економіка і підприємництво" / кол. авт. під заг. кер. А. Ф. Павленка. Київ: КНЕУ, 2002. 51 с.

17. Петровська Ю. В. Методика організації автономного навчання англійської мови студентів технічних спеціальностей: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. Київ, 2010. 424 с.

18. Постанова Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. № 266. URL: <http://document.ua/pro-zatverdzhennja-pereliku-galuzjei-znan-i-specialnostei-za--doc227795>.

19. Програма з англійської мови для професійного спілкування / [Г. Є. Бакаєва, О. А. Борисенко, І. І. Зуєнок та ін.]. Київ: Ленвіт, 2005. 119 с.

20. Щукин А. Н. Лингводидактический энциклопедический словарь: более 2000 слов. Москва: Астрель: АСТ: Хранитель, 2007. 746 с.

21. Oxford R. L. *Hero with a Thousand Faces: Learner Autonomy, Learning Strategies and Learning Tactics in Independent Language Learning* / Rebecca L. Oxford. *Language Learning Strategies in Independent Settings*. Cromwell Press Ltd., 2008. P. 41–63.

22. Oxford R. L. *Language Learning Strategies* / Rebecca. L. Oxford. Boston: Heinle and Heinle Publishers, 1990. 343 p.

23. Prokop M. Klassifikation von Lernerstrategien im Fremd- und Zweitspracheunterricht. *Fremdsprache Deutsch Zeitschrift für die Praxis des Deutschunterrichts*. 1993. № 1. S. 12–17.

Bykonja O.

THE FORMATION OF STUDENTS OF ECONOMIC SPECIALTIES OF ENGLISH LEARNING AND STRATEGIC COMPETENCE

The article substantiates the peculiarities of formation of students of economic specialties of learning and strategic competence during their independent self-study work in studying English, first of all, Business English. The article takes into account the specifics of the teaching future economists English and Business English. It is noted that this competence includes learning and strategic competences. The contents of learning and strategic competence include knowledge (about educational styles, individual psychological peculiarities, different types of strategies), skills and abilities (to realize goals of English-speaking business communication, to adopt speech behavior to improve the efficiency of English business communication). It is identified the types of strategies: learning, communicating and strategies for using English in various types of speech activities. Future economists' mastering English learning and strategic

competence as a compound of English communicative competence in Business communication during the organization of their self-study work allows graduates to organize their successful studying and to reach the level of advanced independent user (Vantage B2.2). The learning and strategic competence formation is a gradual process. It is pointed that a significant increase in students' autonomy is envisaged, which is logically realized in the ability to organize their own independent activities and reflect on the causes of its success or failure, which is especially important for their future activities. Mastering this competence is carried out in the process of active learning activities, along with the acquisition of linguistic, speech and linguistic and socio-cultural competencies. At the end of the article, it is determined that students should be able and knowledgeable at the end of studying Business English in order to master their learning and strategic competence.

Key words: learning and strategic competence, future economists, English, Business English, English communicative competence.

References

1. Bilonozhko, N. Ye. (2010), *Methodology of formation of strategic English competence of senior pupils in the process of mastering lexical-grammar material: (thesis for a Candidate Degree in Pedagogical Studies)*. Kyiv National Linguistic University, Kyiv, P. 263.
2. Borysko, N. F. (2009), Common European Competences of foreign language: Learning, Teaching, Assessment. *Analysis of some aspects, Foreign languages*, № 4, pp. 10–16.
3. Drozdova, I. P. (2009), Strategy of language proficiency as a guarantee of successful training of professional speech. *Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies*, № 1, pp. 186–193.
4. *The Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment* (2003), redacted by S. Yu. Nikolayeva. Kyiv, Lenvit, Ukraine.
5. Zadorozhna, O. I. (2017), The essence of the concept of strategic competence in modern lingvodidactics. *Scientific Bulletin of Uzhgorod University. Series: Pedagogy. Social work*, № 2 (41), pp. 105–109.
6. Zadorozhna, I. P. (2011), *Organization of independent work of future teachers of English from practical language training: [monograph]*, TNPU named after V. Hnatiuk, Ternopil.
7. Kereksha, O. V. (2009), Formation of evaluative-reflexive independence of future economists in the process of professional training (Thesis for a Candidate Degree in Pedagogical Studies). Kyiv.
8. Kyselevskaia, N. A. (2005), *Styly samorehuliatsyy uchebnoi deiatelnosti y ykh formirovaniye u studentov vuza* (candidate's thesis). Yrkutsk.
9. Korniyeva Z. M. (2006), *Teaching Future Economists Business English Communication on the Basis of Immersion Teaching: (thesis for a Candidate Degree in Pedagogical Studies)*. Kyiv National Linguistic University, Kyiv.

10. *Methodical recommendations on the use of the European language portfolio for foreign language teachers in higher education institutions of the economic profile* (2004), compiler Yahelska, N. V. Kyiv National Linguistic University, Kyiv.

11. Mysechko, O. Ye. (2004), The concept of strategic competence in the content of modern vocational training of a foreign language teacher in higher education institutions. *Bulletin of Zhytomyr State University named after Ivan Franko*, Vyp. 19, pp. 174–178.

12. Nasonova, E. A. (2008), *Teaching professional-oriented dialogic communication of students in the conditions of educational autonomy by means of Internet chat: non-lingual high school*, English language: (Thesis for a Candidate Degree in Pedagogical Studies), Volhohrad.

13. Nikolaieva, S. Yu. (2010), "Content of teaching foreign languages and cultures in secondary schools". *Foreign languages*, № 3, pp. 3–10.

14. Nikolaieva, S. Yu. (2010), "Objectives of teaching foreign languages in terms of competency approach". *Foreign languages*, № 2, pp. 11–17.

15. *Educational and qualification characteristic of bachelor, specialist and master's degree in the field 0501 – "Economics and entrepreneurship"* (2003), Kyiv.

5. *Educational-professional program of preparation of bachelor, specialist and master's degree in the field 0501 – "Economics and business"* (2002), KNEU, Kyiv.

17. Petrovskaya, Y. V. (2010), *Methodology of organizing autonomy in English language learning for students of non-linguistic specialties*. (Thesis for a Candidate Degree in Pedagogical Studies). Kyivskyy natsionalnyy lnhvistychnyy universytet, Kyiv.

18. *Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine* dated April 29, 2015, № 266, available at <http://document.ua/pro-zatverdzhennja-perelikugaluzei-znan-i-specialnostei-za--doc227795.htm>.

19. *Programme of English for Specific Purposes* (2005), H. I. Bakaieva, O. A. Borysenko, I. I. Zuienok. Lenvit, Kyiv.

20. Shchukyn, A. N. (2007), *Lingvodidactic encyclopaedic dictionary: more than 2000 words*. A. N. Shchukyn, Astrel: AST, Khranytel, Moscow.

21. Oxford, R. L. (2008), *Hero with a Thousand Faces: Learner Autonomy, Learning Strategies and Learning Tactics in Independent Language Learning*. Language Learning Strategies in Independent Settings, Cromwell Press, pp. 41–63.

22. Oxford, R. L. (1990), *Language Learning Strategies*. Boston, Heinle and Heinle Publishers.

23. Prokop, M. (1993), "Classification of learning strategies in foreign and second language instruction". *Foreign language German journal for the practice of teaching German*, № 1, pp. 12–17.